

Presentació

És moment de repensar la universitat. Aquesta afirmació possiblement no només és certa per a aquesta institució, ja que alguns dels canvis de la societat són quantitativament i qualitativament tants i tan profunds que serveix per a moltes institucions i organismes.

Els nombrosos estudis, informes, projectes que envaeixen la literatura sobre universitats en els darrers temps són un clar indicador de la importància que el canvi està generant a la universitat. Sense ànim de ser exhaustius citarem alguns dels documents més recents i representatius. A nivell europeu la Declaració de Bolonya, l'Informe Dearing, la Declaració Mundial sobre l'Educació Superior; a nivell espanyol l'Informe Universitat 2000¹, la LOU (Llei orgànica d'universitats), i a nivell català l'Informe de la Comissió de Reflexió sobre el futur de l'àmbit universitari català². La redacció de la revista EDUCAR, sensible també a aquesta preocupació, presenta aquest monogràfic.

Tornar a pensar la universitat vol dir reconceptualitzar el paper del professorat, dels estudiants, de l'ensenyament-aprenentatge, de la recerca, del govern i la gestió i, en definitiva, les necessitats de la societat a les quals ha de donar resposta la universitat. Tot això ens indica que és moment d'aplicar i utilitzar molts dels coneixements de la Pedagogia en els seus diversos camps de coneixement: la Didàctica i l'Organització Educativa, l'Orientació Educativa, la Formació del Professorat i la Mesura dels aprenentatges.

El replantejament **del rol del professorat** vol dir deixar el paper d'un reproductor del coneixement i anar cap a un orientador dels aprenentatges; **l'aprenentatge dels estudiants** ha de permetre adquirir coneixements però especialment saber-los buscar, processar i aplicar; **l'organització de les universitats, facultats i centres** ha de deixar el model burocràtic i tendir cap a una organització més flexible que permeti una constant adaptació del currículum a les necessitats canviants de cada moment... En definitiva, repensar la universitat per tal que esdevingui una institució intel·ligent (Martín Fernández, 2001) o una organització que aprèn (Senge, 1990); **la recerca** ha de superar la visió més

1. Més conegut per Informe Bricall.

2. Encarregat pel conseller d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació a una comissió presidida pel Dr. Ramon Pascual.

Presentación

Estamos en un momento de revisión de la función de la universidad. Esta afirmación posiblemente no sólo es cierta para esta institución, pues algunos de los cambios de la sociedad son cuantitativa y cualitativamente tantos y tan profundos que sirve para muchas instituciones y organismos.

Los numerosos estudios, informes, proyectos que invaden la literatura sobre universidades en los últimos tiempos son un claro indicador de la importancia que el cambio está generando en la universidad. Sin ánimo de ser exhaustivo citaremos algunos de los documentos más recientes y representativos. A nivel europeo la Declaración de Bolonia, el Informe Dearing, la Declaración Mundial sobre la Educación Superior; a nivel español el Informe Universidad 2000¹, la LOU (Ley orgánica de universidades), y a nivel catalán el Informe de la Comisión de Reflexión sobre el futuro del ámbito universitario catalán². La redacción de la revista EDUCAR, sensible también a esta preocupación, presenta este monográfico.

Volver a pensar la Universidad significa reconceptualizar el papel del profesorado, de los estudiantes, de la enseñanza-aprendizaje, de la investigación, del gobierno y la gestión y, en definitiva, las necesidades de la sociedad a las que debe dar respuesta la universidad. Todo esto nos conduce a creer que es momento de aplicar y utilizar muchos de los conocimientos de la Pedagogía en sus diversos campos de conocimiento: la Didáctica y la Organización Educativa, la Orientación Educativa, la Formación del Profesorado y la Medición de los aprendizajes.

El replanteamiento **del rol del profesorado** significa dejar el papel de reproductor del conocimiento e ir hacia un orientador de los aprendizajes; **el aprendizaje de los estudiantes** debe permitir adquirir conocimientos pero especialmente saberlos buscar, procesar y aplicar; **la organización de las universidades, facultades y centros** debe dejar el modelo burocrático y tender hacia una organización más flexible que permita una constante adaptación del currículum a las necesidades cambiantes de cada momento... En definitiva,

1. Más conocido por Informe Bricall.
2. Encargado por el consejero de Universidades, Investigación y Sociedad de la Información a una comisión presidida por el Dr. Ramon Pascual.

individualista per anar cap a una visió més grupal o en xarxa i de major abast territorial (europeu, internacional); **el govern i la gestió** de les universitats tendeix cap a un model més àgil en què la societat pugui intervenir i en què el professorat pugui desenvolupar-se i ser professional.

El lector d'aquest número de la revista EDUCAR gaudirà de múltiples elements de reflexió en els àmbits en què hem de repensar la nostra universitat. En un moment en què s'està plantejant tossudament una nova llei (LOU) d'universitats és oportuna la reflexió que en fa la Dra. Helena Troiano, de la LRU, en la recerca que ens presenta. Les aportacions del Dr. Pere Marquès i del Dr. Albert Sangrà versen sobre un dels canvis més profunds que viu la nostra societat i en especial aquelles institucions que, com la universitat, es dediquen a la creació, transmissió i processament de la informació. Les funcions de docència, recerca i gestió han estat tractades des de diversos articles i sota diferents prismes. De la mà de la Dra. Lluïsa Hernanz, vicerectora d'Ordenació Acadèmica i de Qualitat Universitària i de la mà de la Dra. Joana Sancho quan contraposa les tres funcions. Les doctores Imma Bordas i Flor Cabrera ens il·lustren sobre una altra de les cares del prisma: l'avaluació de l'alumnat. La visió historico-sociològica del canvi de la universitat espanyola del Dr. Joan Subirats, conjuntament amb la recerca en curs presentada pel grup CCUC, contribueixen a la conscienciació de la necessitat de revisar la funció de la universitat que plantejàvem només començar aquest escrit. És a dir, ajuda a repensar la universitat que està en procés de canvi. Per acabar s'ofereixen unes referències abundants des del Servei de Documentació i de Suport a la Docència de la mà de la professora Mònica Feixas.

Amb tot això creiem que queda dibuixada una certa panoràmica general de la temàtica que representa avui el canvi a la universitat. Per últim convido a una lectura reposada i reflexiva dels articles per tal que contribueixin a un debat actual i profund que necessita la nostra universitat.

Marina Tomàs i Folch
Coordinadora del grup CCUC

repensar la universidad para que se convierta en una institución inteligente (Martín Fernández, 2001) o una organización que aprenda (Senge, 1990); **la investigación**, debe superar la visión más individualista para ir hacia una visión más grupal o en red de mayor alcance territorial (europeo, internacional); **el gobierno y la gestión** de las universidades tiende hacia un modelo más ágil donde la sociedad pueda intervenir y donde el profesorado pueda desarrollarse y ser profesional.

El lector de este número de la revista EDUCAR gozará de múltiples elementos de reflexión en los ámbitos en que debemos repensar nuestra universidad. En un momento en que se está planteando tozudamente una nueva ley (LOU) de universidades es oportuna la reflexión que nos proporciona la Dra. Helena Troiano, de la LRU, en la investigación que nos presenta. Las aportaciones del Dr. Pere Marquès y del Dr. Albert Sangrà tratan sobre uno de los cambios más profundos que vive nuestra sociedad y en especial aquellas instituciones que, como la universidad, se dedican a la creación, transmisión y procesamiento de la información. Las funciones de docencia, investigación y gestión han sido abordadas desde diversos artículos y bajo diferentes prismas. De la mano de la Dra. Lluïsa Hernanz, vicerectora de Ordenación Académica y de Calidad Universitaria, y de la mano de la Dra. Joana Sancho cuando contraponen las tres funciones. Las doctoras Imma Bordas y Flor Cabrera nos ilustran sobre otra de las caras del prisma: la evaluación del alumnado. La visión histórico-sociológica del cambio de la universidad española del Dr. Joan Subirats, conjuntamente con la investigación en curso presentada por el grupo CCUC, contribuyen a la concienciación de la necesidad de revisar la función de la universidad que planteábamos nada más empezar este escrito. Es decir, ayuda a repensar la universidad que está en proceso de cambio. Finalmente la profesora Mónica Feixas nos proporciona unas referencias abundantes desde el Servicio de Documentación y de Soporte a la Docencia.

Con todo ello creemos que queda dibujada una cierta panorámica general de la temática que representa hoy el cambio en la universidad. Por último invito a una lectura tranquila y reflexiva de los artículos a fin de que contribuyan a un debate actual y profundo que necesita nuestra universidad.

Marina Tomàs i Folch
Coordinadora del grupo CCUC